

BÖLÜM VII: SÖZLEŞME

38. İhracat Sözleşmesi Nasıl Olmalıdır?

Yazılı bir sözleşme, ticarî bir işlem sırasında ortaya çıkacak anlaşmazlıkların, tarafların hak ve yükümlülüklerini açıklığa kavuşturarak çözülmesini sağlar. Bu nedenle ticarî işlemlerin sorunsuz yürümesini sağlamak amacıyla sözleşmenin dikkatli bir şekilde düzenlenmesine, ticarî işlemin tüm yönlerine ilişkin, kapsamlı ve ayrıntılı terim ve koşulları içermesine dikkat edilmelidir.

Ticarî sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yorumlanması sözleşmeye uygulanan kanunlara göre farklılık arz edebilir. Bu nedenle BM ve ICC (Uluslararası Ticaret Odası) bazı uluslararası kabul gören kural ve düzenlemeler formüle etmiştir. Bu kuralların kullanılması ticarî muamelenin kaydi kısmının kolayca tamamlanmasını ve çözümü güç hukuki çatışmaların önüne geçilmesini sağlayacaktır.

ICC standart teslim şekillerini ifade eden ve ticarî sözleşmelerde kullanılabilen bir dizi kavram geliştirmiştir. Herbir kavram tarafların ticarî yükümlülüklerini açıkça ortaya koymak suretiyle terimlerin farklı yorumlanmasından kaynaklanabilecek uyuşmazlıkların ortaya çıkmasını amaçlanmaktadır.

BM Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) uluslararası ticarete konu olan mallara ilişkin bir Sözleşmeler Konvansiyonu kabul etmiştir. Viyana Satım Konvansiyonu (sözleşmesi) olarak da bilinen bu belge 45 ülke tarafından onaylanmış ve 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu sözleşme hükümleri taraf ülke vatandaşlarının gerçekleştirdikleri ticarî sözleşmelerde ya da ticarî sözleşmede açıkça belirtilmesi durumunda otomatik olarak uygulanacak ve böylece yabancı hukuk kavramı ortadan kalkmış olacaktır. Türkiye bu konferansa katılmış, sonuç bildirgesini imzalamış ve sözleşmenin onaylanması aşamasına gelmiştir.

KAYNAKLAR

Vienna Sales Convention. UNICTRAL secretariat, P.O. BOX 500, Vienna International Centre, A-1400 Vienna. Tel. +43 (1)21345-4060 ya da 4061. E-mail: uncitral@unov.un.or.at, Web sayfası: <http://www.un.or.at/uncitral>

-The ICC Model International Sale Contract, ICC(International Chamber of Commerce), 1997, Yayın no:556

Yayınlara temin edileceği adres:

Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Türkiye Temsilciliği, Atatürk Bulvarı No:149 Bakanlıklar 06640 Ankara Tel: (312) 4178733 Fax: (312) 4171483 İnternet:<http://www.tobb.org.tr/icc/icc.htm> E-mail:icc-tr@info.tobb.org.tr

Yayınlara İGEME kütüphanesinde mevcuttur.

39. İhracat Sözleşmesinin Başlıca Unsurları Nelerdir?

Bütün ihracat işlemleri için geçerli olabilecek standart ve kapsamlı bir sözleşme formu oluşturmak zordur. Buna rağmen bütün ticarî sözleşmelerin içermesi gereken, ticarî sözleşmenin temel unsurlarını oluşturan, asgari koşullar şunlardır:

Tarafların isim ve adresleri :Sözleşmenin tarafları sözleşmede açıkça belirtilmelidir.

Ürün, standartlar ve özellikler :İhracat sözleşmesi ürünün adını, varsa teknik isimlerini; ürünün boyutlarını; uygulanması gereken ulusal ve uluslararası standartları; alıcının talep ettiği özel koşulları, numunelere ilişkin düzenlemeleri içermelidir.

Miktar : Malın miktarı, rakam ve yazıyla ve geçerli birim ölçüsü ile açıkça belirtilmelidir.

Gözetim : Bazı ürünlerin nakliye öncesinde belirli gözetim şirketleri tarafından denetlenmesi sözkonusu ise de alıcı kendi tercih ettiği gözetim şirketini ve koşullarını belirtebilir. Bu nedenle taraflar incelemenin nasıl yapılacağını, hangi hususları içermesi gerektiğini ve hangi kurum tarafından gerçekleştirileceğini açıkça belirtmelidir.

Sözleşmenin toplam değeri : Sözleşmenin toplam değeri yazıyla ve rakamla, para birimi belirtilerek yerelmalıdır.

Teslim şartları: Teslim şekilleri (Incoterms 2000'den birisi) sözleşmede belirtilmelidir.

Vergi, Resim ve Harçlar : Satıcı tarafından sunulan fiyat, ihracat vergilerini, gümrük vergilerini ve diğer ücretleri içerebilir. Her koşulda bu tür vergi, resim ve harçların kim tarafından üstlenildiği sözleşmede açıkça belirtilmelidir.

Teslimat dönemi : Malın gönderildiği ve teslim alınacağı yer sözleşmede açık olarak belirtilmelidir. Ayrıca, teslim döneminin sözleşme tarihinden itibaren mi, satıcının peşinat olarak verilen parayı alış tarihinden itibaren mi yoksa satıcının ithalat lisansının çıktığı bildirimini aldığı tarihten itibaren mi başlayacağı belirtilmelidir.

Nakliye : Sözleşme, tarafların nakliye yöntemlerinden hangisi üzerinde anlaşmalarını açıkça belirtmelidir.

Paketleme, etiketleme, işaretleme : Paketleme, etiketleme, işaretleme koşulları sözleşmede açıkça belirtilmelidir.

Ödeme Koşulları (Miktar, Biçimi ve Para Birimi) : Değişik ödeme koşulları belirlenirken fiyatların cari kur üzerinden mi, yoksa başka bir ülkenin döviz kuru üzerinden mi hesaplanacağı, döviz kurundaki dalgalanmaların nasıl hesaba katılacağı açıkça belirtilmelidir.

İskonto ve Komisyonlar : İskonto ve komisyon miktarları ve bunların kimin tarafından ödeneceği sözleşmede belirtilmelidir. Gerekirse, komisyon hesabının nasıl ve hangi oran

üzerinden yapılacağı da belirtilmelidir. İskonto ve komisyon oranları ihracatçı ve ithalatçı tarafından üzerinde anlaşmaya varılan ihracat fiyatına dahil edilebilir veya edilmeyebilir.

Lisans ve İzinler : İthalatçının ithalat lisansı alması güç olabilir. Bu nedenle sözleşmenin tarafları, ihracat işleminin herhangi bir ihracat veya ithalat lisansının alınmasını gerektirip gerektirmediğini; lisansların alınmasından kaynaklanan masrafların kim tarafından karşılanacağını açıklığa kavuşturmalıdır.

Sigorta: Sözleşme nakliye sırasında meydana gelecek kayıp ve hasarlara karşı yapılan sigortayı içermelidir. Sigorta riski ve oranlarının kapsamları da belirtilmelidir.

Gerekli belgeler : Uluslararası ticarete kullanılan belgeler 4 ana gruba ayrılabilir.

- İhracat ve ardından gelen ithalat işlemleri için gereken belgeler.
- Malın ithalatçı tarafından teslim alınması için gereken belgeler.
- Ödeme ile ilgili belgeler.
- Malın cinsine ve satış koşullarına bağlı olarak gerekebilecek özel belgeler. (Örneğin bazı mühendislik ürünleri için montaj, tamir ve bakım ile ilgili belgeler gerekebilir.)

Genel ihracat belgeleri arasında döviz alım belgesi (bill of exchange), ticarî fatura ve diğer faturalar, konşimento ya da havayolu konşimentosu, sigorta poliçesi ve akreditif yer almaktadır.

Ürün garantisi: Garantinin geçerli olacağı süre belirtilmelidir.

Mücbir Sebepler (Fors Majör) : Taraflar, sözleşme şartlarının yerine getirilmediği hangi koşullar altında sorumluluk taşımayacaklarına dair hükümleri sözleşme metninde belirtmelidirler. Bu hükümlere mücbir sebep (Fors Majör) denilmektedir ve bunlar her iki taraf için de sözleşmenin geçerli olduğu dönem boyunca ortaya çıkabilecek olumsuz şartlar karşısında sorumluluktan kurtulabilme koşullarını belirlemektedir.

Teslimde Gecikme : Sözleşme fors majör dışındaki nedenlerle teslimatın gecikmesinden kaynaklanacak zararın nasıl tazmin edileceğini açıklığa kavuşturmalıdır.

Hukuksal Çareler : Taraflardan birinin sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunda diğer tarafın haklarının yerine getirilmesi için kullanılabilmesi kanuni yolların sözleşmeye konulmasında fayda vardır. Bu kurallar, sözleşmeye uygulanacak ülke hukukunun zorunlu hükümlerini yansıtmalıdır.

Uygulanacak Hukuk : Sözleşmenin hangi ülke hukukuna göre idare edileceği sözleşmede belirtilmelidir.

Hakemlik (Tahkim): Taraflar arasında oluşabilecek anlaşmazlıkların mahkemeye gitmek yerine hızlı ve dostane bir şekilde çözümlenebilmesi tercih edildiği takdirde sözleşmenin mutlaka bir hakemlik maddesi içermesi gerekmektedir. Sözleşmeye böyle

bir madde konmamış olmakla beraber hakeme başvurmak tercih edildiği takdirde ayrıca yazılı bir tahkim sözleşmesi yapılarak hakeme başvurulması sağlanabilir.

Tarafların İmzası: Sözleşmenin imzası iki tarafın da sözleşmenin terim ve koşulları üzerinde anlaşıklarını ifade etmektedir.

KAYNAKLAR

The ICC Model International Sale Contract, ICC(International Chamber of Commerce), 1997, Yayın no:556

Yayınların temin edileceği adres:

Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Türkiye Temsilciliği, Atatürk Bulvarı No:149

Bakanlıklar 06640 Ankara Tel: (312) 4178733 Fax: (312) 4171483

İnternet:<http://www.tobb.org.tr/icc/icc.htm> E-mail:icc-tr@info.tobb.org.tr

Yayın İGEME kütüphanesinde mevcuttur.

40. INCOTERMS Nedir?

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Ticaret Odası (ICC), uluslararası ticaret hareketlerinde anlaşmazlıkları, uyuşmazlıkları ve hukuksal ihtilâfları ortadan kaldırmak ve böylece alıcı ile satıcının gereksiz yere para ve zaman kaybını önlemek amacıyla, alım-satım işlemlerine bazı kurallar getirmiş ve bu düzenlemeleri ilk kez 1936'da "INCOTERMS" adıyla yürürlüğe koymuştur.

Son olarak 2000 yılında INCOTERMS değişikliğe uğramıştır.

Herhangi bir vesaik çeşidinde (örneğin ticarî faturada) teslim belirtileceği zaman, ilgili teslim şeklinin kod harflere ve yanına da ihracatçının teslimi gerçekleştirip sorumluluğunun battığı yerin isim yazılır. Bu yer ismi, şehir, liman, vb. olabilir. Örneğin, EXWORK/Konya, CPT Lyon, DDP Boston, DEQ Nantes, FOB İzmir/Balçova, FAS İstanbul/Halkalı, ECA İskenderun, CF Bordeaus, CIF Barcelona, DES Liverpool, DDU Balmonte, vb.

Incotermsler uluslararası ticarete kullanılan, evrensel olarak standardize edilmiş sözleşme terimleridir. Değişimi yapılan malların fiyatı bu terimlerin müzakeresine dayanan bir sözleşmede belirtilir. Temelde, müzakereye konu olan terimler, ürünün taşınmasının hangi kısmını hangi tarafın ödeyeceğini gösterir. Bu terimlerin sözleşmede kullanımı zorunlu olmadığı gibi, hepsinin olması da gerekmez. Ancak bu terimlerin (klozların) kullanılması, sözleşmenin dayandırılacağı hukukî zemin açısından son derece sağlıklıdır. Bu nedenle, uluslararası ticarete katılan taraflar en azından bu terimlerin bir örneğini referans için bulundurmalıdır. Dört ayrı kategoride toplanmış ve herbiri üç harf kısaltması ile belirtilen 13 adet kloz vardır:

“E” Grubu Terimleri

EXW (Ex-Works): Ticarî İşletmede Teslim. Malların alıcıya, satıcının (genel anlamda ihracatçı) bizzat kendi kuruluşunda sunması ile ilgili uygulamalardır.

Bu terim, alıcının ilgili malı satıcının adresinden gelip alması usulünü düzenlemiş olmakla birlikte, gerek Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun ve gerekse bu Kanuna istinaden çıkarılmış bulunan 32 sayılı karar hükümleri dikkate alınmak durumundadır.

“F” Grubu Terimleri

FCA (Free Carrier): Taşıyıcıya teslim. "Taşıyıcıya Teslim" terimi , malların gümrük çıkış işlemleri tamamlanmış olarak alıcı tarafından belirtilen taşıyıcıya, onun tarafından belirtilen yerde teslim edilmesiyle birlikte, satıcının mal teslim yükümlülüğünün de yerine getirilmiş olması anlamına gelir. Eğer alıcı tarafından teslim için belirli bir nokta belirtilmemişse, bu durumda satıcı, daha önce sınırları belirlenmiş bir alan içinde veya yerde malları taşıyıcıya devredeceği noktayı kendisi seçebilir. Mevcut ticarî uygulama uyarınca, taşıyıcı ile taşıma sözleşmesinin yapılabilmesinde satıcının yardımı gerekiyorsa (örneğin demiryolu ve havayolu taşımacılığında olduğu gibi), satıcı böyle bir durumda risk ve masrafları alıcıya ait olmak üzere kendisi harekete geçebilir.

Bu terim, çok vasıtalı olanlar da dahil, herhangi bir taşıma işlemi için kullanılabilir. "Taşıyıcı", bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde malların demiryolu, karayolu, denizyolu, havayolu, nehir ya da bunların bazılarının birarada kullanılmasıyla taşınması işlemi bizzat üzerine alan ya da bunu sağlama taahhüdünde bulunan herhangi bir şahsı tanımlar.

Eğer alıcı yükü belirli bir şahsa , örneğin kendisi bizzat taşıyıcı olmayan ancak taşıma hizmetleri sağlayan birine teslim etmesi yönünde satıcıya bir talimatta bulmuşsa, mallar bu şahsın eline geçtiği andan itibaren satıcı mal teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır.

"Taşıma Terminali", herhangi bir demiryolu ya da yük istasyonu, bir konteyner terminali ya da parkı, çok amaçlı bir yük terminali ya da bunlara benzer başka herhangi bir teslim alış noktası olabilir.

"Konteyner", terimi, yükün ünitize edildiği her türlü aracı tanımlamakta kullanılır. Örneğin her türden konteyner ve/veya yük vagonu, treyler, swap, ro-ro aracı, iglo bu terimin kapsamına girer ve her tür taşıma biçimi için geçerlidir.

FOB terimine benzese de ondan temel farkı, FOB’da teslim noktası sadece gemi iken, FCA’da bunun herhangi bir taşıma aracının kasası (TIR veya vagon) olabilmesidir. Çoklu taşımacılık yapıyorsa, ilk taşıma aracı belirleyici olacaktır.

FAS (Free Alongside Ship): Gemi bordasında teslim. "Geminin Bordasında Teslim" terimi, belirlenen yükleme limanında malların gemi doğrultusunda rıhtıma ya da mavnaya yerleştirilmesiyle satıcının teslim yükümlülüğünün yerine getirildiği anlamına gelir. Bu durumda, bu andan itibaren mallarla ilişkin herhangi bir kayıp ya da hasarın bütün masraf ve riskleri alıcıya aittir.

FAS terimi, malların ihraç işlemlerinin alıcı tarafından tamamlanmasını öngörür. Alıcının bu tür işlemleri doğrudan doğruya ya da aracı kullanarak dolaylı biçimde tamamlanmasının mümkün olmadığı durumlarda bu terim kullanılmamalıdır. Ayrıca bu terim, yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığı çerçevesinde kullanılabilir.

FOB (Free on Board): Güvertede Teslim. "Gemide masrafsız" olarak da adlandırılan bu kloz, belirtilen yükleme limanında malların küpeşteyi aşır güverteye inmesiyle satıcının (ihracatçının) mükellefiyetinin sona erdiği anlamına gelir. Bu demektir ki, bu noktadan itibaren alıcı (ithalatçı) mallara ilişkin bütün masrafları, zayi ve hasarı üstlenmek durumundadır. FOB terimi, satıcının ihracat için gümrüklemeyi yapmasını gerektirir. Hemen belirtilmelidir ki bu kloz sadece deniz (ve içsu yolu) taşımacılığında kullanılır.

"C" Grubu Terimleri

CFR (Cost and Freight): Mal bedeli ve navlun. "Mal Bedeli ve Navlun", işleme konu olan malların belirtilen varış yerine kadar taşınması için gerekli olan masrafları ve navlun bedelini satıcının ödemesi anlamına gelir. Ancak, mallara ilişkin kayıp ve hasar riski ile birlikte, malların gemi bordasına aktarılmasından itibaren meydana gelebilecek olaylardan kaynaklanan bütün ek masraflar, mallar yükleme limanında gemi bordasına geçtiği andan itibaren satıcıdan alıcıya devrolur.

CFR terimi, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu terim yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığında kullanılabilir. Eğer taşıma işleminde, örneğin roll-on/roll-off ya da konteyner trafiğinde olduğu gibi "gemi bordası"nın herhangi bir pratik anlamı kalmamışsa, bu durumda CPT teriminin kullanılması daha uygun olacaktır.

CIF (Cost, Insurance, Freight): Mal bedeli, sigorta, navlun. " Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun " teriminde, satıcı, CFR teriminde olan yükümlülükleri aynen üstlenmekte, ancak bunlara ek olarak taşıma sırasında malların kayıp ve hasar riskine karşı deniz sigortası sağlama yükümlülüğünü de almaktadır. Burada sigorta sözleşmesini akdetmek ve sigorta primini ödemek, satıcıya düşmektedir.

Alıcının dikkate alması gereken husus, CIF teriminde satıcıdan yalnızca asgari düzeyde bir sigorta kapsamı sağlanmasının beklendiğidir.

CIF terimi, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu terim, yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığında kullanılabilir.

CPT (Carriage Paid To): Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim. "Taşıma ücreti ödenmiş olarak..." terimi, malların belirlenen varış yerine taşınmasında navlunun satıcı tarafından ödendiğini anlatır. Malların taşıyıcıya aktarılmasından sonra mallarla ilgili kayıp ve hasar riski, ayrıca bu teslim işleminden sonra meydana gelebilecek olayların yarattığı bütün ek masraflar satıcıdan alıcının üzerine geçer.

"Taşıyıcı ", bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde malların demiryolu, karayolu, denizyolu, havayolu, nehir ya da bunlardan bazılarının birarada kullanılmasıyla taşınması işlemini bizzat üzerine alan ya da bunu sağlama taahhüdünde bulunan herhangi bir şahsı tanımlar.

Eğer malların belirlenen varış yerine ulaştırılması için birbiri ardına taşıyıcılar kullanılıyorsa, malların bunlardan ilk taşıyıcıya aktarılmasıyla birlikte risk de devredilmiş olur. CPT terimi, malların gümrük çıkış işlemlerinin satıcı tarafından tamamlanmasını öngörür.

CIP (Carriage and Insurance Paid To): Taşıma ücreti ve sigorta bedeli ödenmiş olarak teslim. "Taşıma ve Sigorta Bedeli Ödenmiş Olarak Teslim" terimi, satıcının, CPT terimi ile aynı yükümlülükleri taşıdığı, ancak bunlara ek olarak, malların taşınması sırasında kayıp ve hasar riskine karşı alıcıya yük sigortası sağlama zorunda olduğu durumu anlatır. Satıcı, sigorta sözleşmesini akdeder ve sigorta primini öder.

Alıcının dikkate alması gereken husus, CIP teriminde satıcıdan yalnızca asgari düzeyde bir sigorta kapsamı sağlanmasının beklendiğidir.

CIP terimi, malların ihraç çıkış işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür. Bu terim, çok vasıtalı olanlar da dahil, her tür taşıma biçiminde kullanılabilir.

“D” Grubu Terimleri

DAF (Delivered at Frontier): Sınırdaki Teslim. "Sınırdaki Teslim" terimi, malların, gümrük çıkış işlemleri tamamlanmış olarak sınırdaki, ancak, bitişik ülkenin gümrük sınırından önceki, belirlenen yerde ve noktada teslim hazır hale getirilmesiyle satıcının yükümlülüklerinin sona ermesi anlamına gelir. Burada "sınır" terimi, ihracatın yapıldığı ülkeninki dahil her tür sınırı tanımlamak üzere kullanılabilir. Dolayısıyla, sözü edilen "sınır"ın terim içinde atıfta bulunulan yerini ve noktasını mutlaka isim olarak belirterek kesinleştirmek çok büyük önem taşımaktadır. Aslında bu terim özellikle demiryolu ve karayolu taşımacılığı açısından düşünülmüşse de, herhangi bir taşıma biçiminde kullanılabilir.

DES (Delivered Ex-Ship): Gemide Teslim. Bu terimde, gümrükleme başta olmak üzere işlemlerin gerçekleştirilmesi ve mal varış limanına ulaşmaya kadar navlun ve diğer masrafların karşılanmasını üstlenen satıcı, mal belirlenen varış limanında ve güvertede ithalatçıya teslim edildiği anda mükellefiyetini sonlandırır. Teslimattan sonra ithalat gümrüğüne ilişkin işlemler başta olmak üzere kalan tüm masraflar ve riskler ithalatçıya geçer.

Sadece deniz ve su yolu taşımacılığında kullanılabilir.

DEQ (Delivered Ex-Quay): Rıhtımda Teslim. Bu terimde satıcı, bir önceki terim olan DES klozundaki yükümlülükler ek olarak, en azından malı geminin güvertesinden rıhtıma (ya da mavnalara) indirmek ve bunlara ilişkin masrafları karşılamakla sorumludur. Yani mal gemiden indirilene kadar (indirme işlemi / elleçleme [handling] dahil) bütün masraf ve hasarlar satıcıya yani ihracatçıya aittir.

Gümrükleme, gümrük vergisi, resim ve harçlar, ithalatçıya yani alıcıya aittir (bu husus sözleşme ile farklı biçimde de düzenlenebilir) ;

DEQ duty paid : Sözleşmede bu tabir geçiyorsa gümrük giriş işlemleri ve gümrük vergisinin *satıcının* mükellefiyetinde olduğu anlaşılır.

DEQ duties on buyers account : Eğer bu tabir geçiyorsa gümrük giriş işlemleri ve gümrük vergisinin *alıcının* mükellefiyetinde olduğu anlaşılır.

Bu kloz sadece deniz ve su yolu taşımacılığında kullanılabilir.

DDU (Delivered Duty Unpaid): Gümrük Resmi Ödenmemiş Olarak Teslim. Uygulamada karayolu taşımalarında ve çoklu taşımalarda kullanılan bu kloz, gümrük vergisinin ödenmesi hariç, diğer tüm yükümlülüklerin ihracatçıya ait olmasını ifade eder.

Bu terim kullanıldığında, gümrük vergileri ve KDV hariç tüm yükümlülüğün ihracatçının üzerinde olduğu anlaşılır.

DDP (Delivered Duty Paid) : Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim. "Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim" terimi, malların ithalatçı ülkede belirlenen yerde hazır bulundurulmasıyla, satıcının teslim yükümlülüğünün de yerine getirilmiş olacağını anlatır. Burada satıcı, malların gümrük giriş işlemleri tamamlanmış olarak tesliminde, gümrük resmi dahil olmak üzere, vergiler ve diğer ödemelerle birlikte bütün risk ve masrafları üstlenir. EXW terimi satıcı açısından asgari yükümlülük ifade ederken, DDP terimi, tersine, azami yükümlülüğü içerir.

Eğer satıcı doğrudan ya da dolaylı biçimde ithal lisansı alamıyorsa, bu durumda bu terim kullanılmamalıdır.

Eğer taraflar malların gümrük girişinin alıcı tarafından yapılmasını, gümrük resminin de onun tarafından ödenmesini istiyorlarsa, bu durumda DDU terimi kullanılmalıdır.

Eğer taraflar, ithal işlemlerde geçerli bazı ödemelerin (örneğin Katma Değer Vergisinin) satıcının yükümlülükleri arasından çıkarılmasını isterlerse, bu istek konuya açıklık getirecek şu ek sözlerle sağlanabilir:

"Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim, KDV hariç (varış yeri...)"

İhracatçılar incotermle ilgili olarak şu hususlara dikkat etmelidir:

- Gayrı maddî hakların (*intangibles*), incoterm klozlarına konu olamaması ; maddî hakların konu olabilmeleri,
- Incoterms kullanımında hata yapmamaya dikkat edilmesi (çünkü bu çerçevedeki teslim akdi, [akreditif gibi] ödemeye doğrudan etki eden diğer sözleşmeleri de etkiler),
- Tarafların sadece incoterms üzerinde mutabık kalmasının tam bir sözleşmenin akdedildiği anlamını taşımayacağı çünkü alım-satım sözleşmelerinin daha başka hususları da ihtiva etmeleri,
- Variety* kullanılmasının mümkün olması,
- Dahilî (iç) ticarete kullanılamamalarıdır.

*Konu ile ilgili detaylı bilgi için Merkezimize müracaat ediniz.

KAYNAKLAR

-Incoterms 2000 ICC Publishing, 38, Cours Albert 1er, 75008 Paris, France.

Tel: +33(1) 49.53.29.23. ya da 49.53.28.89, Fax:+33(1) 49.53.28.62, <http://www.icc.org>

Yayının temin edilebileceği adres:

Milletlerarası Ticaret Odası, Türkiye Temsilciliği. Atatürk Bulvarı 149 Bakanlıklar/Ankara. Tel: 312-417 87 33, Fax: 312-418 32 68

-Export/Import Prosedures&Documentations, (4th edition), Thomas E. Johnson, American Management Association, New York, 2002.

-Prof.Dr.Ercüment ERDEM, Incoterms Uygulamaları Semineri, ICC & İTO, İstanbul, 15-16 Mayıs-2003

41.Ticarî Sözleşmenin Tarafları Arasında Çıkan Hukuki Bir Anlaşmazlığın Çözüm Yolları Nelerdir?

Genelde ihracatçılar alıcıyla iki konuda anlaşmazlık içine düşmektedir. Birincisi alıcının ödeme yapmayı reddetmesi durumudur. Akreditif yönteminin kullanılması bu konuda çatışmaların çıkmasını önleyebilir. İkincisi alıcının malların kalitesine itiraz etmesidir. Bu durumu önlemek için ihracatçı, malları yüklemeden önce bir kalite belgesi edinmelidir. Kalite belgesinin alınması alıcı ile satıcı arasındaki çatışmaları tamamen ortadan kaldırmasa da bir önlem olarak değerlendirilebilir. Bu konuda Uluslararası Gözetim Şirketlerinden yararlanılabilir.

Akreditif yönteminin uygulanması durumunda mallar yola çıktıktan ve bankaya gerekli dokümanlar verildikten sonra ödeme yapılacaktır. Her uluslararası ticarî işlemde ihracatçı, ödemenin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla gerekli dokümanların eksiksiz ve doğru olarak doldurulduğundan emin olmalıdır.

Taraflar arasında çıkacak bir anlaşmazlığın çözümünü sağlamak amacıyla sözleşmenin yargılama ya da tahkim konularında bir madde içermesi tavsiye edilmektedir.

Sözleşme anlaşmazlık durumunda hangi ülke (ihracatçı ya da ithalatçının vatandaşı olduğu ülke) hukukunun uygulanacağını ifade eden bir hüküm içerebilir. Böyle bir durumda ticarî sözleşmeden doğan ihtilaf açık olarak tarafların seçtikleri kanuna tabi olacaktır. Sözleşmede hangi ülke hukukunun uygulanacağı belirtilmediyse borcun ifa yeri hukuku, borcun ifa yerinin birden fazla olması halinde borç ilişkisinin ağırlığını teşkil eden edimin ifa yeri hukuku, bu yerin tespit edilemediği hallerde ise sözleşmenin en yakın irtibat halinde bulunduğu yer hukuku uygulanır (Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, Madde 24)

Bundan başka taraflar ortaya çıkacak bir anlaşmazlığın uluslararası tahkim yoluyla çözülmesini kararlaştırabilirler. Tahkim kanunla düzenlenmiş bir yargı yoludur, bu itibarla uzlaştırmadan farklıdır. Tahkim, tarafların hakkında kanuni bir yasaklama bulunmayan, kamu düzenini ilgilendirmeyen, kendi istekleriyle özgürce hareket edebilecekleri işlerden dolayı aralarında çıkabilecek hukuki ihtilafların çözümünü devlet yargısına başvurmak yerine kendi tercihleri ile belirledikleri bir veya birkaç kişiye bırakmak suretiyle sağlamalarıdır.

Bu yöntemin faydası anlaşmazlığa kısa sürede güncel bir çözüm bulunmasını sağlaması, göreceli olarak düşük malîyetli olması, taraflar hakemleri doğrudan uzman kişiler arasından seçebileceğinden güvenilir olması ve duruşmalar herkese açık olmadığından tarafların ticarî sır ve itibarlarının korunmasını sağlamasıdır.

Tahkim yoluna gitmek için bu konudaki bir hükmün sözleşmede açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Aşağıda örnek teşkil etmesi itibarıyla Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi'ni yetkili kılan bir sözleşme maddesine yer verilmiştir:

“All disputes arising in connection with the present contract shall be finally settled under the Rules of Conciliation and Arbitration of the International Chamber of Commerce by one or more arbitrators appointed in accordance with the said Rules.”

“İş bu sözleşmeden doğacak bütün anlaşmazlıklar Milletlerarası Ticaret Odası'nın Uzlaştırma ve Tahkim Tüzüğü hükümlerine göre ve bu hükümler uyarınca tayin edilecek bir veya birden fazla hakem tarafından kesin olarak karara bağlanacaktır.”

Bir tahkim kararı verildikten sonra kararın sorumlu tutulan taraf ülkesinde uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Yabancı bir tahkim kararının Türkiye'de uygulanabilmesi için yetkili Asliye mahkemesi tarafından tenfiz kararının verilmesi (Milletlerarası Özel Hukuk ve Asliye Usul Hukuku Hakkında Kanun, Madde 43) gerekmektedir.

Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi tahkim işleminin sorunsuz bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla çeşitli kurallar yayınlamaktadır. Bu Mahkemenin yayınladığı son kurallar 1 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bundan başka BM Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu'nun kabul ettiği bazı kurallar da kabul edildikleri 1976 yılından bu yana geniş bir uygulama alanı bulmaktadır.

KAYNAKLAR

- **Uluslararası Tahkim**, Av. Meral Güldere (İGEME Hukuk Müş.), İGEME'den Bakış Dergisi, 1998
- **Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizi Tanınması**, Erol Ertekin, İzzet Karataş— Yetkin Yayınları
- **Arbitration and Expertise**, ICC, Yayın no:480/7
- **Transitional Rules in International Commercial Arbitration**, ICC, Yayın no:480/4
- **ICC Arbitration (ICC / Oceana)**
- **Guide to ICC Arbitration**, Yayın no:448

Yayımların temin edileceği adres:

Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Türkiye Temsilciliği, Atatürk Bulvarı No:149
Bakanlıklar 06640 Ankara Tel: (312) 4178733 Fax: (312) 4171483
İnternet:<http://www.tobb.org.tr/icc/icc.htm> E-mail:icc-tr@info.tobb.org.tr
Yayımlar İGEME kütüphanesinde mevcuttur.